

Kroniek Sint Aegten

Erfgoedcentrum Nederlands kloosterleven

Ten Geleide

Met uitzicht op de kerststal hiernaast, wensen wij u mooie feestdagen en alle goeds voor 2010.

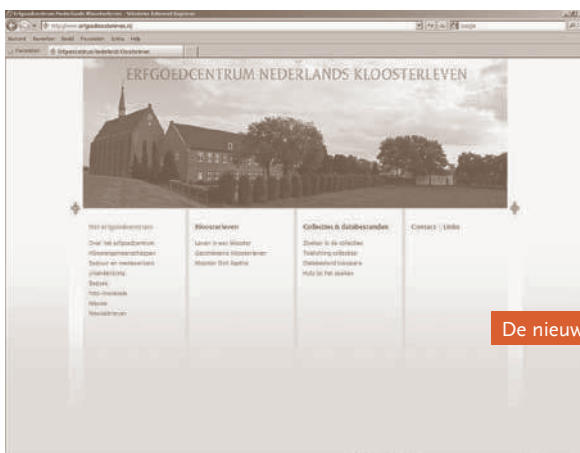
Presentatie website

In het vorige nummer van de *Kroniek* werd de nieuwe website reeds aangekondigd. Vlak vóór de jaarlijkse algemene vergadering van het erfgoedcentrum op 9 december was het dan zover: door het intikken van www.erfgoedkloosterleven.nl opent zich voortaan de beginpagina van de nieuwe website met een panoramafoto van het erfgoedcentrum.

Tijdens de algemene vergadering memoreerde Marga Arendsen welke plannen er in het afgelopen jaar werden gerealiseerd. Daarna gaf ze het woord aan Simone Weijs, de grafisch vormgeefster uit Nijmegen die voor de bouw van de website verantwoordelijk is. Zij legde uit hoe ze aan de slag ging met de vereisten vanuit het erfgoedcentrum: een functionele website zonder opsmuk en tierelantijnen, een vormgeving die tijdloos oogt en een presentatie in drie hoofddelen. Verder vertelde ze over de keuzes van de kleuren, de letters en de afbeeldingen.

Indeling

Op het beginscherm van de website presenteren zich onder de panoramafoto vier kolommen. Onder het kopje 'Het erfgoedcentrum' is informatie te vinden

De nieuwe website

Kerststal in de hal

over het centrum zelf, zoals een lijst van de deelnemende religieuze instituten, de namen van bestuursleden en medewerkers en de *Kronieken* van de afgelopen drie jaar. Onder het kopje 'Kloosterleven' is informatie te vinden over het onderwerp dat in het erfgoedcentrum centraal staat: kloosters en kloosterleven in Nederland. Men kan hier doorklikken naar een tekst over kloosterlijke gebruiken en begrippen, naar een beknopte geschiedenis van het kloosterleven in Nederland en naar gegevens over het klooster van Sint Agatha. Dit alles met passende afbeeldingen uit eigen collecties geïllustreerd.

De kolom met het kopje 'Collecties & databestanden' ontsluit de rijkdom van de reeds aanwezige collecties. Nog lang niet alles is ontsloten, maar veel kan reeds gevonden worden door eenieder die op zoek is naar materiaal voor zijn of haar onderzoek, voor een artikel, een tentoonstelling of zomaar uit pure belangstelling. De ervaring leert dat gebruikers van het internet ongeduldig zijn en instructies veelal vluchtig lezen. Hopelijk zullen de bezoekers van onze website niet verstoken zijn van een beetje kloosterlijk geduld, en de tijd nemen om de informatie te lezen die is verborgen onder de kopjes 'Toelichting collecties' en 'Hulp bij het zoeken'. Dat kan hen helpen om te weten wat en hoe ze kunnen zoeken.

Inventarissen en catalogi

Op dit ogenblik zijn vier collecties via de website ontsloten: de archiefcollectie, de bibliotheek, de beeldbank en de voorwerpencollectie. Tweeëndertig archieven van de bijna honderd deelnemende religieuze instituten zijn op dit ogenblik via de website doorzoekbaar. Andere zullen volgen wanneer ze naar Sint Agatha zijn overgebracht en de betreffende inventaris is afgerond. Voor de duidelijkheid: hoewel de inventarissen van archieven nu via de website toegankelijk zijn, blijft het nodig om van te voren toestemming tot inzage te vragen als men archiefmateriaal wil inzien. Pas na verkregen toestemming kunnen de betreffende stukken worden bestudeerd in de studiezaal.

De archiefinventarissen zijn op woord(en) doorzoekbaar, maar men kan ook op 'ouderwetse' wijze door de inventaris bladeren, te beginnen met de inleiding die informeert over de geschiedenis van het archief en de archiefvormer. Ook kan er gezocht worden in en dóór alle collecties heen. Die zoekmogelijkheid is bij uitstek geschikt voor onderzoeksvragen die het kader van één kloostergemeenschap overstijgen.

De bibliotheekcatalogus is gevuld met de beschrijvingen van de boeken en tijdschriften die na 1800 zijn verschenen, voor zover tot nu toe beschikbaar, en met ongeveer de helft van de oude drukken, de uitgaven van vóór 1800. De kerncollectie van de studiezaal - boeken over de geschiedenis en het leven van religieuzen en religieuze instituten - is ontsloten met trefwoorden, waarop gezocht kan worden en waarmee een gevonden groep titels verfijnd kan worden. Ook hieraan wordt verder gewerkt.

In de beeldbank is een begin gemaakt met de ontsluiting van de enorme rijkdom aan afbeeldingen die in de archieven aanwezig is. Hetgeen reeds nu te zien is, doet verlangend uitzien naar meer, veel

meer. Hetzelfde geldt voor de voorwerpencollectie. Hierin is wel reeds de totale verzameling (kunst) historische voorwerpen van de kruisheren met bijbehorende afbeeldingen en uitgebreide toelichtingen ontsloten. De collectie historische voorwerpen van andere kloostergemeenschappen is nog in opbouw. Beeldbank en voorwerpencollectie zullen gestaag groeien. Daartoe moet er niet alleen gescand en gefotografeerd worden, maar moeten ook nauwgezette beschrijvingen worden gemaakt.

Onder het kopje 'Collecties & databestanden' gaat op dit moment nog slechts één databestand schuil, maar wel heel omvangrijk en belangrijk. Het betreft een bestand van alle kloostergemeenschappen die in Nederland aanwezig zijn (geweest) en hun vestigingsplaatsen. Het is in de loop der jaren door verschillende personen opgebouwd en recentelijk uitgebreid met gegevens die veel kloosterarchivariissen over hun eigen orde of congregatie hebben aangedragen. Het databestand kan evenals de archiefinventarissen op woord(en) worden doorzocht, maar is ook, als ware het een inventaris, uitklapbaar in zijn verschillende onderdelen.

Bij elke beschrijving kan rechts op het scherm een enveloppe worden aangeklikt. Via dat enveloppe kunt u uw opmerkingen en verbeteringen naar ons versturen. We hopen op uw medewerking om de website nog rijker en beter te maken.

> *Otto S. Lankhorst*

Uit de collectie

In de maand oktober brachten twee vrijwilligers van het erfgoedcentrum een omvangrijke, fraaie groep kerstbeelden met toebehoren, verpakt in vele dozen, vanuit Someren naar het erfgoedcentrum. De beelden zijn afkomstig van de clarissen-capucinessen.

De laatste jaren trok de stal in de kersttijd veel aandacht in Zorgcentrum Witven in Someren, waar oudere zusters van verschillende kloostergemeenschappen wonen.

De beeldengroep heeft reeds een lange geschiedenis. Zij werd gemaakt aan het eind van de negentiende eeuw in het klooster van de clarissen-capucinessen in Aix-en-Provence (Frankrijk). Toen de zusters vanwege de antiklerikale wetgeving in Frankrijk, met name jegens contemplatieve religieuzen, het land moesten verlaten, trokken ze via België, Luxemburg en Duitsland naar Nederland. In 1903 vestigden ze zich in Vaals. Vanuit Vaals trokken ze naar Amsterdam, van Amsterdam naar Duivendrecht, van Duivendrecht naar Babberich, van Babberich naar Someren. De kerstbeelden reisden steeds mee met de zusters, inclusief de Drie Koningen en hun kamelen. De karavaan heeft nu een veilig onderdak in Sint Agatha gevonden.

De groep bestaat uit 19 personen, 19 schapen, 3 kamelen, 2 honden, een os en een ezel. De beelden zijn van papier-maché. Het Kerstkindje en alle handen zijn van bijenwas en dus zeer breekbaar. De meeste kleren, schoenen en hoeden zijn door de zusters in Duivendrecht gemaakt. Maria heeft zelfs een afzonderlijke reisgarderobe. De zorg waarmee de kerstgroep is samengesteld, aangekleed en van uitrusting voorzien maakt, evenals de rituelen van de zusters rondom het opbouwen en opbergen van de beelden, duidelijk hoezeer de groep voor de zusters een belangrijk onderdeel vormde van het kerkelijk jaar. Daarmee hoort deze fraaie aanwinst zeker thuis in de voorwerpencollectie van het erfgoedcentrum. Met de hulp van zuster Yvonne Marie van Leeuwen o.c.cap zijn begin december de beelden in de entree-

hal van het erfgoedcentrum opgesteld. Daar blijven ze staan totdat op 6 januari ook de Drie Koningen met hun gaven tot aan de kribbe zijn genaderd. Bij de zusters mocht het Kerstkindje pas in de kribbe worden gelegd nadat in de nachtwake uit het Evangelie van Lucas was gelezen. In Sint Agatha zijn de regels minder streng en moeten os en ezel ook al vóór Kerstmis het kindje met hun adem verwarmen.

In kerken en kapellen stond naast de kerststal vaak een knikengel, die na inworp van een muntstuk met een knik bedankte. Bij de beelden van de clarissen-capucinessen hebben we de knikengel geplaatst die vroeger in Velp bij de voordeur van de Zusters van de Goede Herder stond. Toen bereid te knikken voor elke gulden, nu voor elke euro.

> *Otto S. Lankhorst*

Kwartaaljournaal

- ▶ Op donderdag 1 oktober werd het archief van de Broeders van Dongen naar St. Agatha overgebracht.
- ▶ Op maandag 5 oktober reed opnieuw een verhuiswagen voor; ditmaal om het archief van de Franciscanessen van de H. Elisabeth uit Breda te brengen.
- ▶ Op woensdag 7 oktober volgde Agnes Hoefakker in Geldrop de workshop 'Behoud van koper en zilver', georganiseerd door het Landelijk Contact van Museumconsulenten.
- ▶ Op dezelfde dag bezocht Otto Lankhorst in Turnhout de gezamenlijke vergadering van de Nederlandse Vereniging voor het Theologisch Bibliothecariaat en de Vlaamse collegae.
- ▶ Op vrijdag 9 oktober was Otto Lankhorst aanwezig bij de opening in het Valkhof Museum (Nijmegen) van de tentoonstelling 'De wereld van Katharina van Kleef', waar het Graduale van Johannes van Deventer is tentoongesteld, een van de topstukken uit Sint Agatha.
- ▶ Op woensdag 14 oktober reden twee vrijwilligers naar Someren om een fraaie kerststal van de zusters clarissen-capucinessen op te halen.
- ▶ Op vrijdag 16 oktober kwam een eerste gedeelte van het omvangrijke archief van de Zusters van Liefde uit Tilburg naar Sint Agatha.
- ▶ Op donderdag 29 oktober brachten de zusters Benedictinessen van het H. Sacrament van de gemeenschap De Ark hun archiefmateriaal naar Sint Agatha.

De Drie Koningen onderweg

- ▶ Op 3 november bezocht een medewerkster van Erfgoed Brabant het erfgoedcentrum i.v.m. registratie van de collecties in de landelijke database Musip.
- ▶ Op woensdagavond 11 november bezocht een zestal medewerkers in het klooster van de Franciscanessen van Dongen de toneelvoorstelling 'In solido' van Lieke Benders, over het kloosterleven.
- ▶ Op maandag 16 november woonde Marga Arendsen een vergadering bij van het Cultureel Hart van Cuijk over borden voor alle culturele instellingen in de gemeente.
- ▶ Op dinsdag 17 november volgde een aantal medewerkers een instructie over fotografie. Dit i.v.m. de aanschaf van een fotostudio om beter objecten te kunnen fotograferen.
- ▶ Op 18 november woonde Marga Arendsen de algemene vergadering bij van de Gebruikersvereniging van het computerprogramma Mais-Flexis.
- ▶ Op 19 november nam Otto Lankhorst in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag deel aan een studiedag over boekrestauratie, georganiseerd door de Vakgroep Boek van Restauratoren Nederland.
- ▶ Op dinsdag 24 november bracht een lichtarchitect een advies uit over nieuwe verlichting voor de kloosterkapel.
- ▶ Op zondag 29 november vond in de kloosterkapel de eerste van een reeks van vesperdiensten plaats op de zondagen in de advents- en kersttijd.

- ▶ Op maandag 7 december ging de nieuwe website van het erfgoedcentrum 'de lucht in'.
- ▶ Op woensdag 9 december vond de jaarlijkse algemene vergadering van het erfgoedcentrum plaats, waaraan ruim 80 vertegenwoordigers van religieuze instituten deelnamen.
- ▶ Op vrijdag 11 december bezochten circa 40 onderzoekers de jaarlijkse ontmoetingsdag georganiseerd door de Stichting Echo. Het ochtendprogramma was gewijd aan de internationalisering van religieuze instituten door missieactiviteiten.

De nieuwe fotostudio

Colofon

*Deze kroniek wordt uitgegeven door de stichtingen
Erfgoed Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten
ISSN: 1872-5260*

Redactie:

*M. Arendsen, J. Arts, O. Lankhorst,
C. Rademaker ssc, J. Wijnen ofmCap*

Adres:

Kroniek Sint Aegten

Kloosterlaan 24

5435 XD St. Agatha

Tel. 0485 - 31 10 07

E-mail: info@erfgoedkloosterleven.nl

Website: www.erfgoedkloosterleven.nl

Logo: F. Bull osc

Ontwerp, lithografie en druk:

Drukkerij Tielen bv, Boxtel

's Middags presenteerden negen onderzoekers hun lopende onderzoeksprojecten.

- ▶ Op vrijdag 11 december nam Marga Arendsen in Utrecht deel aan een vervolgbijeenkomst van '2008 Jaar van het Religieuze Erfgoed'.
- ▶ Op donderdag 17 december vergaderden de gezamenlijke stichtingsbesturen. Na afloop troffen zij medewerkers en vrijwilligers in de jaarlijkse kerstbijeenkomst.
- ▶ Op zondag 27 december vindt om drie uur 's middags een kerstconcert plaats in de kloosterkapel met medewerking van het Nijmeegs koor 'In dulci júbilo'. Ook worden er kerstgedichten voorgelezen en zijn er vier kerststallen te bezichtigen.
- ▶ In het vierde kwartaal bezochten 75 personen de studiezaal voor archief- en bibliotheekonderzoek. Daarnaast werden 175 personen in het centrum ontvangen.

